

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ВПРАВ З ДИСЦИПЛІНИ «РИТМІКА І ХОРЕОГРАФІЯ»

*Кізім Вікторія, Чернишенко Тамара, Сікорська Лілія,
Дмитренко Світлана*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Анотації:

Актуальність теми дослідження. Фахова підготовка спеціалістів фізичної культури і спорту має бути спрямована на оволодіння передовими інноваційними технологіями, проведення занять фізичною культурою з використанням музичного супроводу.
Мета роботи. Дослідження було направлено на розробку програми формування координаційних здібностей студентів факультету фізичного виховання і спорту за спеціальностями: 014 Середня освіта. (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт засобами музично-ритмічних вправ на музичний розмір 2/4 на заняттях з ритміки і хореографії.
Методи дослідження. В дослідженні застосовувалися наступні методи: огляд літературних джерел, педагогічні спостереження, анкетування, комплексне тестування контролю відчуття ритму на музичний розмір 2/4, методи математичної статистики. Комплексний тест контролю відчуття ритму на м/р2/4 здійснювався різними завданнями і оцінювався відповідно від одного балу до п'яти балів.
Результати. У роботі представлені результати вивчення рівня ритму на музичний розмір 2/4, що виконувалося за п'ятьма завданнями студентами різних спеціальностей. Найскладнішим виявилось виконання студентами координаційних завдань, що відповідають оцінкам «4» та «5», рівням вище середнього та високому. Так, показали вище середній рівень хлопці - 56,5%, дівчата - 66,7% (спеціальність 014), хлопці - 75%, дівчата - 68,4% (спеціальність 017). Високий рівень - відповідно 39,1% (хлопці), 50% - дівчата (спеціальність 014); 58,5% хлопці 52,6% дівчата (спеціальність 017).
Ключові висновки. Аналіз отриманих результатів рівнів відчуття ритму на музичний розмір 2/4 у студентів різних спеціальностей засвідчує необхідність пошуку й обґрунтування нових методів і засобів цілеспрямованого формування розвитку координаційних музично-рухових ритмів на заняттях з дисципліни «Ритміка і хореографія».

Formation of musical coordination abilities of students of faculty of physical education and sport by means of music rhythmic exercises on discipline "Rhythmic and choreography"
*Kizim Victoria,
Chernyshenko Tamara,
Sikorska Lily,
Dmytrenko Svitlana*

Relevance of the research topic.

Professional training of specialists in physical culture and sports should be aimed at mastering advanced innovative technologies, conducting physical education classes with the use of musical accompaniment. **The goal of the work.** The study was aimed at developing a program for the formation of coordination abilities of students of the Faculty of Physical Education and Sports in the following specialties: 014 Secondary education. (Physical culture), 017 Physical culture and sports by means of musical-rhythmic exercises for musical size 2/4 in rhythmic classes and choreography. **Research methods.** The following research methods were used in the study: review of literature sources, pedagogical observations, questionnaires, comprehensive testing of rhythm control for musical size 2/4, methods of mathematical statistics. The complex test of control of feeling of a rhythm on musical / size - 2/4 was carried out by various tasks and was estimated accordingly from one point to five points. **Results of work.** The paper presents the results of the level of rhythm on the musical size 2/4, which was performed on five tasks by students of different specialties. The most difficult was the performance of coordination tasks by students, which correspond to grades "4" and "5", levels above average and higher. This was shown above by the average level of boys - 56.5%, girls - 66.7% (specialty 014), boys - 75%, girls 68.4% (specialty 017). High level - respectively 39.1% (boys), 50% - girls (specialty 014); 58.5% boys 52.6% girls (specialty 017). **Conclusions.** Having analyzed the obtained results of levels of sense of rhythm for musical size 2/4 in students of different specialties: testify to the need to find and justify new methods and means of purposeful formation of coordination of musical-motor rhythms in the discipline "Rhythmics and Choreography".

Формирование музыкально-координационных способностей студентов факультета физической культуры и спорта средствами музыкально-ритмических упражнений по дисциплине «Ритмика и хореография»
*Кизим Виктория,
Чернишенко Тамара,
Сикорская Лилия,
Дмитренко Светлана*

Актуальность темы

исследования. Профессиональная подготовка специалистов физической культуры и спорта должна быть направлена на овладение передовыми инновационными технологиями, проведения занятий физической культурой с использованием музыкального сопровождения. **Цель работы.** Исследование было направлено на разработку программы формирования координационных способностей студентов факультета физического воспитания и спорта по специальностям: 014 Среднее образование. (Физическая культура), 017 Физическая культура и спорт средствами музыкально-ритмических упражнений на музыкальный размер 2/4 на занятиях по ритмике и хореографии. **Методы исследования.** В исследовании применялись следующие методы: обзор литературных источников, педагогические наблюдения, анкетирование, комплексное тестирование контроля чувства ритма на музыкальный размер 2/4, методы математической статистики. Комплексный тест контроля чувства ритма на м/р 2/4 осуществлялся разными задачами и оценивался соответственно от одного балла до пяти баллов. **Результаты.** В работе представлены результаты изучения уровня ритма на музыкальный размер 2/4, которое выполнялось по пяти заданиям студентами различных специальностей. Самым сложным оказалось выполнение студентами координационных заданий, которые соответствуют оценкам «4» и «5», уровням выше среднего и высшего. Так показали выше среднего уровень юноши - 56,5%, девушки - 66,7% (специальность 014), юноши - 75%, девушки 68,4% (специальность 017). Высокий уровень - соответственно 39,1% (юноши), 50% - девушки (специальность 014), 58,5% юноши, 52,6% девушки (специальность 017). **Ключевые выводы.** Анализ полученных результатов уровней чувства ритма на музыкальный размер 2/4 студентов разных

специальностей подтверждает необходимость поиска и обоснования новых методов и средств целенаправленного формирования развития координационных музыкально-двигательных ритмов на занятиях по дисциплине «Ритмика и хореография».

Ключові слова:
ритм, музичний ритм, музичний розмір, студенти факультету фізичного виховання і спорту.

Keywords:
rhythm, musical rhythm, musical size, students of the Faculty of Physical Education and Sports.

Ключевые слова:
ритм, музыкальный ритм, музыкальный размер, студенты факультета физического воспитания и спорта.

Постановка проблеми. Проблема формування професійної майстерності фахівців фізичної культури постійно знаходиться в полі зору спеціальних науково-дослідних установ, наукових колективів й окремих дослідників. На сьогодні наукове обґрунтування структури і змісту теоретичних та практичних знань і навичок, які набувають студенти в закладах вищої освіти представлені на різних рівнях дослідницького пошуку [1, 4, 5, 10]. Значною кількістю фахівців визначається впровадження нових інформаційних технологій в навчальний процес. Однак невирішеною частиною цього досить актуального питання залишається аналіз основних напрямів впровадження інновацій у процес професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури як педагогічної проблеми [1, 5, 8, 12, 17].

Проте, теорія та практика професійної підготовки педагога, зокрема вчителя фізичного виховання та тренера до викладання ритміки і хореографії як навчального предмету, є практично не розробленою та потребує всебічного комплексного вивчення, що вимагає створення якісно нової моделі та її реалізації у вищих навчальних закладах педагогічного спрямування.

Анкетування, проведене серед учителів фізичної культури, виявило, що 25% використовують музику на уроках фізичної культури, 75% - не здійснюють уроки під музику, пояснюючи тим, що більшість недостатньо володіють елементарними музично-теоретичними знаннями.

Науковими дослідженнями доведено, що весь організм людини реагує на дію музики. Сприйняття й розуміння музики полягають у відчутті її м'язами, рухом, свідомістю. Рух є основним засобом розвитку відчуття ритму природньої музикальності, прагнення до самовираження. Тому рух – найважливіший компонент у музичному вихованні [3, 4, 9, 10, 15].

Таким чином, під час підготовки студентів необхідно спиратися на основні завдання музично-ритмічного виховання дітей:

- розвиток навичок сприймання метро-ритму;
- ритмічне виконання рухів під музику, вміння сприймати їх у єдності;
- уміння узгоджувати характер руху з характером музики;
- розвиток уяви художньо-творчих здібностей;
- підвищення інтересу учнів до музики, розвиток уміння емоційно сприймати її;
- розширення музичного світогляду учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ритм, ритміка є одним із видів музичної діяльності, у якому зміст музики, її ритмо-темпо-характер

передається в танцювальних рухах. *Ритміка* (від грецького "rhythmos" – *порядок руху*) – ритмічне виховання, де педагогічна система і методи побудовані на поєднанні музичних засобів і пластичних рухів [10, 18].

Аналіз поглядів багатьох учених про взаємозв'язок рухів і музики, про їх гармонійну єдність, тривалий час викликали у науковців дискусії стосовно того, що є провідним у музично-ритмічній діяльності – рух чи музика? Так, у наукову розробку проблеми взаємозв'язку ритмічного руху, танцювальних вправ з музичними формами (ритм, метр, темп) зробили значний внесок А. Вільчковська, Т. Роттерс, Н. Ветлугіна й інші. Вони стверджують, що основою ритміки є сама музика, а різноманітні фізичні вправи, танці, сюжетно-образні рухи використовуються як засоби більш глибокого її сприймання та розуміння [10, 11, 13, 14]. Отже, на сьогодні спеціалістами завдяки здійсненим науковим пошукам, питання про взаємовідношення музики і рухів у ритміці набуло однозначного трактування: тільки органічний зв'язок музики і рухів забезпечує повноцінне музично-ритмічне виховання дитини [8, 9, 10, 12, 16].

Мета роботи. Розробити програми формування координаційних здібностей студентів, які навчаються на факультеті фізичного виховання і спорту за спеціальностями 014 Середня освіта (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт, засобами музично-ритмічних вправ.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводилось в 2019 році на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського зі студентами 1-го курсу, які навчаються на факультеті фізичного виховання і спорту за спеціальностями: 014 Середня освіта (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт. У дослідженні брали участь 35 студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) та 60 студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт віком 17-19 років. Усі учасники дали згоду на участь в експерименті.

У дослідженні застосовувалися наступні методи:

- огляд літературних джерел з даної проблематики, а саме, з музично-ритмічного виховання;
- педагогічні спостереження проводилося з метою вивчення відчуття ритму в студентів на заняттях з дисципліни «Ритміка і хореографія», засвоєння ними музично-теоретичного та практичного матеріалу;
- анкетування проводилося для визначення рівня музично-ритмічної підготовленості студентів 1-го курсу, а також серед учителів м. Вінниці для вивчення питання проведення уроків фізичної культури з музичним супроводом;
- комплексне тестування контролю відчуття ритму на музичний розмір 2/4. Комплексний тест контролю відчуття ритму на м/р 2/4 здійснювався різними завданнями і оцінювався відповідно від одного до п'яти балів. завдання включало: виконання танцювальних коків на м/р 2/4, диригування на м/р 2/4 та диригування канонам на м/р 2/4. Виконання танцювальних кроків на м/р 2/4 здійснювалося на місці, а також в русі просуваючись вперед. Крок польки, приставний крок, перемінний крок виконувався на 1 такт.

Технологія визначення рівнів координації для студентів на музичний розмір 2/4

№ п/п	Рівні завдання на музичний розмір 2/4	Зміст	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
1	2	3	4	5
1.	перше завдання – низький рівень – оцінюється в один бал	м/р -2/4 полька (1 такт) студент виконує танцювальний м'який крок і одночасно рачує музику (раз, два)	4 такти	темп повільний, під час рахування музичного твору, голосом виділяється сильна доля
2.	друге завдання – рівень нижче середнього - оцінюється в два бали	м/р - 2/4 полька (1 такт) студент виконує кроки на місці, одночасно рачує музику і виконує диригування на м/р 2/4	4 такти	темп повільний, диригування починається з положення руки вгору
3.	третє завдання – середній рівень оцінюється в три бали	м/р - 2/4 полька (2 такти) студент одночасно виконує приставні кроки вперед і диригування на м/р 2/4 схемою: В. п. руки вгору 1 такт 1i – руки опустити вниз 2i - права рука вгору, ліва-пауза; 2 такт 1i – праву руку опустити вниз, ліва вгору; 2i – права рука в гору, ліва вгорі (пауза).	8 тактів	темп повільний, диригування починається з положення руки вгору. Після другого такту руки повинні знаходитися вгорі
4.	четверте завдання рівень вище середнього - оцінюється в чотири бали	м/р - 2/4 полька (4 такти) студент одночасно виконує перемінні кроки вперед і диригування на м/р 2/4 схемою: В.п. руки вгору 1 такт 1i – руки опустити вниз 2i - права рука вгору, ліва внизу (пауза); 2 такт 1i – праву руку опустити вниз, ліва вгору; 2i – права рука вгору, ліва-вгорі (пауза). 3 такт 1i – руки опустити вниз; 2i – ліва рука вгору, права-внизу (пауза); 4 такт 1i – права рука в гору, ліва вниз; 2i – ліва-вгору, права-вгорі (пауза).	8 тактів	темп повільний, диригування починається з положення руки вгору. Темп помірний. Перемінний крок починати з правої. Після другого такту руки повинні знаходитися вгорі.
5.	п'яте завдання – високий рівень оцінюється в п'ять балів	м/р - 2/4 полька студент виконує крок польки вперед одночасно рачує музику по тактам і виконує диригування на м/р – 2/4 четверте завдання за схемою.	8 тактів	темп помірний такти рахуються за сильними долями

Результати дослідження. Для визначення рівня координаційних здібностей студентів під час виконання завдань на музичний розмір 2/4 була

розроблена педагогічна технологія музично-ритмічного навчання, спрямованого на розвиток координаційних здібностей засобами музики, диригування, танцювальними кроками (м/р - 2/4 полька).

Протягом чотирьох тижнів на заняттях з дисципліни «Ритміка і хореографія» була застосована експериментальна програма з удосконалення музично-ритмічної координації та поліпшення музично-теоретичних знань із розділів - властивості музики, метр, ритм, такт, затакт, диригування, побудова музичного твору тощо.

Застосована програма зі студентами різних спеціальностей дозволила визначити рівень координації, відчуття ритму на м/р 2/4, а також виявила позитивні результати після виконання кожного завдання студентами (табл.2).

Таблиця 2

Показники кількісної характеристики відчуття ритму на музичний розмір 2/4 студентів факультету фізичного виховання і спорту

Рівні завдань на музичний розмір 2/4	стать	Спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)		Спеціальність 017 Фізична культура і спорт	
		кількість участь / виконали	%	кількість участь / виконали	%
1 завдання (низький рівень)	юнаки	23 / 23	100%	41 / 40	97,6%
	дівчата	12 / 12	100%	19 / 19	100%
2 завдання (рівень нижче середнього)	юнаки	23 / 21	91,3%	41 / 39	95,1%
	дівчата	12 / 12	100%	19 / 19	100%
3 завдання (середній рівень)	юнаки	23 / 18	78,2%	41 / 35	85,4%
	дівчата	12 / 10	83,3%	19 / 18	94,7%
4 завдання (рівень вище середнього)	юнаки	23 / 13	56,5%	41 / 31	75,6%
	дівчата	12 / 8	66,7%	19 / 12	68,4%
5 завдання (високий рівень)	юнаки	23 / 9	39,1%	41 / 24	58,5%
	дівчата	12 / 6	50%	19 / 9	52,6%

Аналізуючи результати кількісної характеристики відчуття ритму на музичний розмір 2/4 було виявлено, що перше і друге завдання, яке відповідає низькому і нижче середньому рівням, юнаками і дівчатами було виконано на 100%, крім хлопців за спеціальністю 017, де показник склав по першому завданню 97,6% (1 студент не виконав), по другому завданню - 95,1% (2 студенти не виконали). По-третьому завданню, що дорівнює середньому рівню, не всі студенти змогли скоординувати вправу руками. Так, зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) 78,2% юнаків справилися з завданням, у дівчат цей показник склав 83,3%. Студенти зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт мають кращі показники. Відповідно, результат у

юнаків склав 85,4% у дівчат - 94,7%.

Виконання четвертого і п'ятого завдань, що дорівнює вище середньому і високому рівням, для більшості студентів виявилось найскладнішим тільки 13 юнаків із 23 за їх спеціальністю 014 Середня освіта (Фізичне культура) були спроможні виконати четверте завдання, що склало 56,5%. Дівчата з завданням справилися наполовину тобто, з 12 осіб правильно виконали 8, що склало 66,7%. Зі спеціальності - 017 Фізична культура і спорт показники виявили, що тільки третя частина не змогла скоординувати під музику завдання - 75,6% юнаків 68,4% дівчата.

П'яте завдання вимагало від студентів виконання танцювального кроку вперед одночасно з координаційно-ритмічними вправами рук на музичний розмір 3/4 і відповідно до темпу музики рахувати її по тактам. Такий вид діяльності характерний для вчителя під час вивчення певних танцювальних рухів. Дане завдання для студентів різних спеціальностей дозволило визначити, що в більшості тільки половина виконала завдання і показала високий рівень. Так, зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) кращі показники у дівчат - 50% (з 12 тільки 6 дівчат справилися з завданням), у хлопців цей показник склав 39,1% (9 юнаків скоординували завдання).

Серед студентів, які навчаються за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт з координаційним завданням справились 24 юнаки, що склало 58,5%; показник, отриманий у дівчат, ще менший і відповідає 52,6% (9 студенток).

У таблиці 3 представлені середні величини результатів відчуття ритму юнаків і дівчат під час виконання п'яти завдань на м/р 2/4. Як бачимо, перше завдання, що відповідає низькому рівню, юнаки і дівчата спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) виконали і середні величини показників відповідають 1- ому балу. Трете завдання – середній рівень ритму, у юнаків і дівчат майже однаковий і дорівнює відповідно 2,6 і 2,5 бала.

Таблиця 3

Показники якісної характеристики відчуття ритма музичного розміру 2/4 студентів факультету фізичного виховання спорту

Рівні завдань на музичний розмір 2/4	стать	Спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)		Спеціальність 017 Фізична культура і спорт	
		кількість участь/ виконали	$\bar{X} \pm S$	кількість участь / виконали	$\bar{X} \pm S$
1 завдання (низький рівень)	юнаки	23 / 23	1,0 ± 0	41 / 40	0,9 ± 0,2
	дівчата	12 / 12	1,0 ± 0	19 / 19	1,0 ± 0
2 завдання (рівень нижче середнього)	юнаки	23 / 21	1,8 ± 0,4	40 / 39	1,95 ± 0,5
	дівчата	12 / 12	2,0 ± 0	19 / 19	2,0 ± 0
3 завдання (середній рівень)	юнаки	21 / 18	2,6 ± 0,7	39 / 35	2,7 ± 0,6
	дівчата	12 / 10	2,5 ± 0,8	19 / 18	2,8 ± 0,7
4 завдання (рівень вище середнього)	юнаки	18 / 13	2,89 ± 0,8	35 / 31	3,54 ± 0,8
	дівчата	10 / 8	3,2 ± 1,0	18 / 12	2,67 ± 0,7
5 завдання (високий рівень)	юнаки	13 / 9	3,46 ± 1,04	31 / 24	3,8 ± 0,9
	дівчата	8 / 6	3,75 ± 1,3	12 / 9	3,75 ± 1,2

Успішність виконання четвертого завдання залежить від ступеня розвитку музично-координаційно-ритмічних здібностей студента. Так, отримані середні показники у хлопців склали $2,89 \pm 0,8$ бала, у дівчат - $3,2 \pm 1,0$ бала. По п'ятому завданню, що дорівнює високому рівню координаційної ритмічності, вищий середній результат виявився у дівчат - з 8 осіб виконали завдання бездоганно 6 осіб ($3,75 \pm 1,3$ бала) у юнаків цей показник відповідає $3,46 \pm 1,04$ бала.

Середні показники координаційних здібностей у студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт, порівнюючи зі студентами спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), не мають великих розходжень. Починаючи з третього завдання, середній показник у хлопців дорівнює $2,7 \pm 0,6$ бала (середній рівень) у дівчат - $2,8 \pm 0,7$ бала. Найскладнішим для виконання завданням виявилось для дівчат четверте (вище середнього рівень), відповідно, показник складає $2,67 \pm 0,76$ бала (з чотирьох), і для хлопців-п'яте завдання $3,8 \pm 0,9$ бала (з п'яти балів).

Дискусія. На підставі проведеного змістовного пошуку наукової та методичної інформації з проблематики обґрунтування системи навчання студентів закладів вищої освіти музично-координаційним здібностям засобами музично-ритмічних вправ, загалом виявлено перспективність цього наукового напрямку.

Досягненням мети дослідження варто започаткувати шляхом розв'язання завдань у такій послідовності:

- визначити сучасні напрями та проблеми реалізації теоретичних і практично-методичних положень навчання музично-ритмічних вправ у закладах вищої освіти;
- встановити базові показники відчуття ритму, ритмічної підготовленості та мотивації студентів до занять з ритміки і хореографії;
- розробити алгоритми та програми навчання музично-рухового ритму студентів з урахуванням вихідних показників підготовленості та їхніх індивідуальних особливостей;
- перевірити ефективність алгоритмів і програм навчання музично-рухового ритму студентів на музичні розміри (м/р) 2/4, 3/4, 4/4.

Висновки. 1. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що ритмічно-координаційні здібності займають провідне місце в руховій активності людини.

2. Розроблені нормативні оцінки відчуття ритму з дисципліни «Ритміка і хореографія» на музичний розмір 2/4 для студентів, які навчаються на факультеті фізичного виховання і спорту.

3. Отримані результати дослідження рівнів відчуття ритму на музичний розмір 2/4 у студентів спеціальностей 014 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт засвідчують необхідність пошуку й обґрунтування нових методів і засобів цілеспрямованого формування розвитку координаційних музичних ритмів.

Перспектива подальших досліджень передбачає теоретичні й експериментальні дослідження з метою розробки та впровадження

спеціальних засобів педагогічного контролю, що будуть сприяти підвищенню рівня ритмічної підготовленості студентів.

Список літературних джерел

1. Асаулук І, Дяченко А, Маринчук П. Теоретична складова ефективності технології професійно-прикладної фізичної підготовки студентів закладів освіти Фізична культура, спорт, здоров'я нації. Зб. наук. праць Вип. 9 (28) Вінниця: ТОВ «Твори», 2020;7-13с.
2. Ветлугіна НО. Музичний розвиток дитини. К.: Музична Україна, 1978. 253 с.
3. Вільчківська А. Застосування музики на уроках фізичної культури (з досвіду польських загальноосвітніх шкіл). Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2014. – Вип. 118 (1.) 50-53 с.
4. Вільчківський ЕС, Денисенко НФ, Шевченко ЮМ. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку: навч. метод. посіб., – Тернопіль : Мандрівець, 2011. 128 с.
5. Дмитренко СМ. Застосування педагогічної технології навчання у процесі фізичного виховання учнів середніх класів. Збірник наукових праць Фізична культура, спорт та здоров'я нації» Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. №3 69-77 с.
6. Жак-Далькроз Е. Ритм. – М.: Классика ХХІ, 2001. 248 с.
7. Костюкевич ВМ, Шинкарук ОА, Воронова ВІ, Борисова ОВ. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Фізична культура і спорт»: навчальний посібник. - Вид. 2-ге Київ: Олімпійська література, 2019;528с.
8. Кізім ВМ. Дослідження рівня відчуття ритму у студентів інституту фізичного виховання і спорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Драгоманова МП. Серія №15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт» / Зб. наукових праць / За ред. Арзютова ГМ. – К.: Вид-во НПУ імені Драгоманова МП. 2014. Вип. ЗК(44)14. 317-321 с.

References

1. Asaulyuk I, Dyachenko A, Marynychuk P. () Theoretical component of the effectiveness of technology of professional and applied physical training of students of educational institutions Physical culture, sports, health of the nation. Coll. Science. works Vup. 9 (28) Vinnytsia: LLC "Works", 2020;7-13p.
2. Vetlugina NO. Musical development of the child. - K.: Musical Ukraine, 1978. 253 p.
3. Wilczkowska A. The use of music in physical education lessons (from the experience of Polish secondary schools). Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Ser.: Pedagogical sciences. Physical education and sports. - Vup. 118 (1.) 2014. 50-53.
4. Vilchkovsky ES, Denisenko NF, Shevchenko YM. () Integration of movements and music in physical development of children of senior preschool age: textbook. method. aid., - Ternopil: Mandrivets, 2011;128p.
5. Dmitrenko SM. Application of pedagogical technology of teaching in the process of physical education of middle school students. Collection of scientific works Physical Culture, Sports and Health of the Nation "Vinnytsia: LLC «Planer», No3 2017. 69-77 p.
6. Zhak-Dalkroz E. Rytm. – M.: Klassyka XXI, 2001. 248 p.
7. Kostyukevych VM, Shynkaruk OA, Voronova VI, Borysova OV. () Osnovy naukovo-doslidnoi roboty здобувачів вищої освіти зі спеціальності «Fizychna kultura i sport»: navchalnyi posibnyk. - Vyd. 2-he Kyiv: Olimpiiska literatura. 2019 528 p.
8. Kizim VM. Doslidzhennia rivnia vidchuttia rytmu u studentiv instytutu fizychnoho vykhovannia i sportu. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova Seria №15. «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury / Fizychna kultura i sport» / Zb. naukovykh prats / Za red.. H.M.Arziutova. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova. – Vypusk ZK(44)14. 2014. 317-321 p.

9. Кізім ВМ, Чернишенко ТМ. Порівняльна характеристика рівня ритму у студентів, які навчаються на факультеті фізичного виховання і спорту. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць. Вип. 8 (27). Житомир: вид-во ЖДУ ім. Франка I; 2019;61-67с.
9. Kizim VM., Chernyshenko TM. () Comparative characteristics of the level of rhythm in students studying at the Faculty of Physical Education and Sports. Physical culture, sports and health of the nation: a collection of scientific papers. Vyp. 8 (27). Zhytomyr: publishing house of ZhSU named after I. Frank. 2019;61-67p.
10. Косяк ВА. Універсум ритму: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 138 с.
10. Kosyak VA. Rhythm Universe: A Textbook. - Sumy: VTD «University Book».2008. 138 p.
11. Роттерс ТТ. Музыкально-ритмическое воспитание в профессиональной подготовке учителя физической культуры. автореф. Дис. канд. пед. наук, - М., 1984. 24 с.
11. Rotters TT. Music-rhythmic education in the professional training of a physical education teacher. author's ref. Candidate of Dissertation ped. Sciences, - M., - (1984. 24 p.
12. Роттерс ТТ. Ритм – домінуючий компонент взаємодії фізичного та естетичного виховання у музично-ритмічних заняттях. Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2002. № 2-3. 146-148 с.
12. Rotters TT. Rhythm is the dominant component of the interaction of physical and aesthetic education in music and rhythm classes. Theory and methods of physical education and sports, 2002. № 2-3. 146-148 p.
13. Словник визначень основних музичних, танцювальних і хореографічних термінів та понять з дисципліни «Ритміка і хореографія» (для студентів денної та заочної форм навчання інституту фізичного виховання і спорту педагогічних університетів) / Укладачі: Чернишенко ТМ, Кізім ВМ. – Вінниця, 2015. 67 с.
13. Slovnyk vyznachen osnovnykh muzychnykh, tantsiuvalnykh i khoreohrafichnykh terminiv ta poniat z dystsypliny «Rytmika i khoreohrafiia» (dlia studentiv dennoi ta zaochnoi form navchannia instytutu fizychnoho vykhovannia i sportu pedahohichnykh universytetiv) / Ukladachi: Chernyshenko TM, Kizim VM. – Vinnytsia, 2015. 67 s.
14. Тодорова ВГ. Теоретико-методичні основи хореографічної підготовки у техніко-естетичних видах спорту (на матеріалі спортивної аеробіки). Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фіз. виховання та спорту. 24.00.01 Олімпійський і професійний спорт. Львів.: 2018. 37 с.
14. Todorova VG. Theoretical and methodological bases of choreographic training in technical and aesthetic sports (based on sports aerobics). Author's ref. dis. for science. degree of Doctor of Science in Phys. education and sports. 24.00.01 Olympic and professional sports. Lviv.: 2018.n 7 p.
15. Чернишенко ТМ, Стародонова МС. Дослідження відчуття ритму дівчат, які займаються в секції художньої гімнастики. «Перспективи, проблеми та наявні здобутки розвитку фізичної культури і спорту в Україні» II Всеукраїнська інтернет-конференція “COLOR OF SCIENCE”, 30 січня 2019 року. – Вінниця: ВДПУ, 2019;174-178с.
15. Chernyshenko TM, Starodonova MS. Doslidzhennia vidchuttia rytmu divchat, yaki zaimaiutsia v sektsii khudozhnoi himnastyky. «Perspektyvy, problemy ta naiavni zdobutky rozvytku fizychnoi kultury i sportu v Ukraini» II Vseukrainska internet-konferentsiia “COLOR OF SCIENCE”, 30 sichnia 2019 roku. – Vinnytsia: VDPU. 2019;174-178p.
16. Чернишенко ТМ. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) з дисципліни «Ритміка і хореографія». Молода спортивна наука України. Зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту. Анотації, зміст та
16. Chernyshenko TM. (2007) Kredytno-modulna systema orhanizatsii navchalnogo protsesu (KMSONP) z dystsypliny «Rytmika i khoreohrafiia. Moloda sportyvna nauka Ukrainy. Zb. nauk. prats z haluzi fizychnoi kultury ta sportu. Anotatsii, zmist ta dopomizhni indeksy. Vyp. 11: U 5-y t. – Lviv: NVF «Ukrainski tekhnolohii». – S. 299-300.

допоміжні індекси. Вип. 11: У 5-и т. – Львів: НВФ «Українські технології», 2007. 299-300 с.

17. Чернищенко ТМ, Кізім ВМ. Оцінка ритмічної підготовленості студентів факультету фізичного виховання і спорту. Актуальные научные исследования в современном мире: XXI Междунар. научн. конф., 26-27 января 2017 г., Переяслав-Хмельницький. Сб. научных трудов – Переяслав-Хмельницький, 2017. Вып. 1(21), ч.2. 157-162 с.

18. Юцевич ЮЄ. Словник музичних термінів. Вид. 2-е перераб. доп. - К., Муз. Україна, 1977. 206 с.

17. Chernyshenko TM, Kizim VM.) Otsinka rytmichnoi pidhotovlenosti studentiv fakultetu fizychnoho vykhovannia i sportu. Aktualnye nauchnye yssledovanyia v sovremennom myre: KhKhI Mezhdunar. nauchn. konf., 26-27 yanvaria 2017 h., Pereiaslav-Khmelnytskyi. Sb. nauchkh trudov – Pereiaslav-Khmelnytskyi. – Vup. 1(21), ch.2. 2017;157-162p.

18. Yutsevich YuE. Dictionary of musical terms. Kind. 2nd rework. ext. - K., Mus. Ukraine. 1977. 206 p.

DOI: 10.31652/2071-5285-2021-11(30)-67-76

Відомості про авторів:

Кізім В. М.; orcid.org/0000-0002-8482-9320; kvn2403@gmail.com; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна.

Чернищенко Т. М.; orcid.org/0000-0001-9689-5758; tamarra2803@gmail.com Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21001, Україна.

Сікорська Л. В.; orcid.org/0000-0001-5272-5984; lilukubik@gmail.com; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького, 32, Вінниця, 21000, Україна.

Дмитренко С.М.; orcid.org/0000-0001-5934-4893; sdmitrenko73@gmail.com; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, вул. Острозького 32, Вінниця, 21000, Україна.